

Daughters caring for elderly parents

Citation for published version (APA):

Dautzenberg, M. G. H. (2000). *Daughters caring for elderly parents*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Datawyse / Universitaire Pers Maastricht. <https://doi.org/10.26481/dis.20001124md>

Document status and date:

Published: 01/01/2000

DOI:

[10.26481/dis.20001124md](https://doi.org/10.26481/dis.20001124md)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

SUMMARY

This dissertation addresses one of the most prominent social issues of our times - the support that older people receive from younger generations and in particular from the daughters in the family. Demographic trends show that the proportion of elderly people is growing dramatically. Since daughters and daughters-in-law are the main source of help for frail elderly, policy makers have expressed concern that changes in lifestyles of women and the rapid entry of middle-aged women into the labor force, reduce women's availability for parent care. Terms such as 'women-in-the-middle', 'the sandwich generation' and 'the double burden' are used. They suggest that women who are involved in caring for a generation behind as well as a generation ahead of them, face difficulties and might get "caught" or "sandwiched" in the middle of multiple claims on their time and energy.

Relatively few studies have subjected these assumptions to empirical proof. Fundamental questions demand answers. First, is the so-called sandwich generation an issue of major concern? Second, is parent care negatively affected when women have other care responsibilities as well? Third, what are the determinants of the amount of help given to parents? What are women's motives and reasons to continue helping their parents or to stop doing so? Fourth, to what extent does women's involvement in parent care affect their wellbeing? These are the questions that we have focused on in this dissertation.

Data have been collected by telephone interviews with women of the birth cohort 1940-1954, because women aged 40 to 55 are most likely to have an overlap in responsibilities of childcare, employment and parent care. The sample was random and population-based, drawn from the municipal population registration offices of a town, Heerlen, and a cluster of three bordering villages, Landgraaf, in the south of the Netherlands. Data collection took place by telephone interviews in two waves with an interval of 25 months. The first wave was in 1994 (N=934, response rate 79%) and the second wave in 1996 (N=743; response rate 80%).

We examined our data from the theoretical perspective of role theory, based on the general view that societies consist of institutions and that institutions are made up of social roles. Social roles refer to a set of obligations that individuals are expected to fulfil and a common set of values and agreements that usually go with it. In our study, we examined the women's roles of mother, employee, spouse and helper of an elderly parent. The core question was whether multiple roles are beneficial or detrimental for the wellbeing of daughters helping elderly parents.

Three hypotheses of role theory appeared relevant for our study. The first hypothesis was the role scarcity or role conflict hypothesis, which assumes that multiple roles lead to distress because individuals tend to 'overload' themselves with roles and respon-

sibilities that eventually conflict in time and place. In contrast, the role accumulation hypothesis assumes an opposite effect, stressing that multiple roles enhance the individual's wellbeing because they provide individuals with multiple sources of status security, support and self-esteem. The third hypothesis, the role expansion hypothesis, assumes that individuals may add on another role without increasing distress only under one condition, i.e. that she/he is highly committed to that particular role.

With regard to the first question, the existence and prominence of the phenomenon labeled as the 'sandwich generation', we found that considerable proportions -approximately 30%- were mothers, paid workers and helpers of their parents. However, only tiny proportions were *highly* involved in these roles *at the same time*. The majority also indicated that the help for their parents was no burden at all to them. Hence, the term 'sandwich generation' is misleading since neither the majority of middle generation women, or the majority of helpers of elderly parents, feel "sandwiched" or "caught" between competing roles and responsibilities.

With regard to the impact on parent care, the second research question, the overall picture was that multiple roles make women somewhat less available for parent care but do not significantly reduce their involvement. The amount of help given to parents was not related to the number of other commitments that women had, such as a family, or a job, or a combination of those responsibilities. The time spent on parent care depended on other factors, in particular dementia symptoms of the parent and how close to the parent a daughter lived.

Employment appeared to have a specific impact. Employed women were less likely to start helping parents and to assume a primary responsibility in care. In particular full-timers were involved as secondary helpers rather than as primary helpers of their parents. However, once they helped a parent, part-time and full-time employed women provided equal amounts of help to a frail parent. Our findings showed that employed women did not always find it easy to balance work and the help to their parents, but that they managed reasonably well by making use of vacation days. In addition, the consequences of women's involvement in parent care for the workplace in terms of absenteeism at work, reduced hours or quitting jobs, were very limited.

The third question examined the determinants of women's involvement in parent care, and their reasons and motives for starting and ceasing caregiving. The overall conclusion was that structural and practical factors are more significant than personal and idiosyncratic factors. Geographical proximity, the daughter's availability and demographic imperatives determined who became the caregiver. Daughters who live nearby, have no job, have a parent in poor health or are the only child, are the designated caregivers. Feelings of duty and obligation towards parents and a good relation with the parent had no significant impact. Our data suggest that a self-selection process takes place, with a daughter living nearby who is not too overwhelmed by other responsibilities being most likely to assume the caregiver role.

The impact of structural and social forces often seems to operate outside the awareness of helpers of frail elderly. When legitimizing and explaining why they helped a parent, caregivers expressed the belief that their involvement in parent care was the result of their attitude of filial obligation and love for the parent, seemingly unaffected by extraneous circumstances. This finding contrasted to explanations of daughters for *not* helping a parent. Those daughters did refer to situational factors such distance to the parent and having no time because of their jobs, legitimizing their non-involvement by referring to factors lying outside their control.

With regard to impact of women's multiple roles on distress and the experienced burden of care, we found no such relation. Women with multiple roles and in various role combinations were not more distressed or burdened than women with few other roles. Assuming the role of helper of a parent did not increase women's distress. Probably, in the general population, the majority of middle-aged women are able to integrate the care task into their lives without major frictions and dislocations.

The overall picture was that women with multiple roles generally are less distressed rather than more distressed. Most distressed were women with very few social roles. Although the direction of cause and effect might not be clear, we hypothesized that being rendered 'roleless' deprives women of a feeling of belonging and meaning in life rather than multiple roles causing them to feel distressed.

The burden of care was determined by factors other than women's social roles. Helpers who provided a large amount of help to a parent in bad health, whose own health was relatively poor, and whose relationship with the parent was not good, experienced a higher burden of care.

With regard to the theoretical implications of this study and the hypotheses that we tested, the conclusion was that most support was found for either the role accumulation or the role expansion hypothesis of role theory. Both hypotheses stress the potentially beneficial impact of multiple roles and responsibilities rather than its stressful effects. Hence, only limited support was found for the role scarcity hypothesis, stressing the negative and conflicting impact of multiple roles on individuals.

On the basis of our findings, we recommend that supportive and facilitating policy measures should be taken. However difficult it is for some caregivers, our findings suggest that daughters want to continue helping frail parents. Policy measures can support them in doing so. In particular, full-time employed women and women who are the only child may receive special attention. Flexibility at the workplace, respite care, professional support during the times that the parent's health deteriorates suddenly, and the active involvement of the broader social network of the frail elderly parent are instrumental in bridging gaps for a primary helper when care demands suddenly go up. A new and relatively unexplored area is the involvement of telecommunication and computer technology to support daughters who live farther away from a parent that needs help.

The overall picture was that help to parents is still very common among middle-aged women. Not only were a considerable number helping the parent regularly and had been doing so for many years, they considered this help as being a matter of course. Apparently, the institution of family care still exists and seems to have strong foundations. It is our conviction that the notion of alienation and abandonment of elderly parents by their children is a very persistent myth. We hope that this study has been a contribution to challenging this myth.

SAMENVATTING

Dit onderzoek gaat over familiezorg voor ouderen en in het bijzonder de rol van dochters en schoondochters daarin. Het aantal ouderen in de samenleving neemt sterk toe en daarmee ook de behoefte aan familiezorg. Aangezien het de vrouwen in de familie zijn die het leeuwendeel in de zorg voor ouders en schoonouders leveren, vragen beleidsmakers zich bezorgd af of zij overbelast kunnen raken. Dit geldt vooral wanneer deze dochters de zorg voor de oudere combineren met de verantwoordelijkheid voor het eigen gezin of een baan. De Nederlandse terminologie die in dit verband wordt gebruikt is 'dubbele taken' en 'dubbele belasting'; in de Angelsaksische literatuur spreekt men over 'women in the middle' of de 'sandwich generation'. Zij maken melding van een middengeneratie vrouwen –meestal van middelbare leeftijd– die klem kunnen komen te zitten tussen zorgvraag vanuit de generatie zowel boven als onder hen.

In ons onderzoek hebben we allereerst een indruk proberen te krijgen van de omvang van dit fenomeen. In hoeverre komt het voor dat vrouwen dubbele taken en verantwoordelijkheden hebben? Ten tweede hebben we onderzocht in hoeverre vrouwen daardoor belemmerd worden om hulp te geven aan hun ouders of schoonouders. Ten derde hebben we onderzocht welke factoren bepalen hoeveel hulp dochters geven aan hun ouders. Is de situatie waarin iemand zit doorslaggevend, zoals afstand en het beschikken over voldoende tijd, of gaat het vooral om de liefde voor de ouder en plichtsbesef? Bij het beantwoorden van deze vraag hebben we zowel de redenen onderzocht waarom sommige dochters *wel* en anderen *geen* hulp geven. Ten vierde hebben we onderzocht in hoeverre de combinatie van dubbele taken het welzijn negatief beïnvloedt en het gevoel van belasting verhoogt.

Het theoretisch perspectief dat we gehanteerd hebben is de zogeheten roltheorie, die er vanuit gaat dat de samenleving bestaat uit sociale structuren met daarin diverse instituties waarin individuen sociale rollen vervullen. Rollen verwijzen naar verplichtingen, verwachtingen en opvattingen rondom de vervulling van die plichten en taken. In dit onderzoek hebben we ons gericht op de rol van moeder, werknemer, echtgenote en van hulpgevende dochter. In de kern kwam het er op neer dat we wilden weten of de combinatie van al deze rollen goed is voor vrouwen of juist niet. Het begrip dat in dit verband wordt gebruikt is 'distress', het verwijst naar het welzijn en geluk van personen. Hoe meer distress iemand ervaart, des te lager het welzijn.

De roltheorie had drie hypothesen die bruikbaar waren voor het onderzoek. De eerste hypothese wordt de schaarste- of conflict-hypothese genoemd. Deze gaat ervan uit dat meerdere taken en rollen er toe leiden dat mensen distressed en overbelast raken omdat ze van nature geneigd zijn te veel taken op zich te nemen. De tweede hypothese daarentegen, de rol accumulatiehypothese, gaat er van uit dat mensen meerdere rollen

aannemen omdat ze zich er goed bij voelen. Hoe meer rollen, des te meer bronnen van zekerheid en status, en des te meer mogelijkheden voor persoonlijke groei en zelfbevestiging. De derde hypothese, de expansiehypothese, neemt een middenpositie in omdat deze stelt dat het distressverhogend effect afhangt van de mate waarin iemand zich gecommitteerd voelt aan bepaalde rollen. Een extra taak of rol veroorzaakt geen distress als men zich erg gecommitteerd voelt aan die taak. De drie hypothesen (conflict, accumulatie en expansie) hebben we empirisch getoetst in ons onderzoek.

De bevindingen hebben we gebaseerd op een bevolkingssteekproef van 934 vrouwen uit het geboortecohort 1940-54, omdat bij deze leeftijdsgroep (40-54 jaar) de kans het grootst was dat ze een gezin hadden, een baan en ouders die hulp nodig hadden. Deze steekproef werd in 1994 getrokken uit de bevolkingsregisters van de gemeentes Heerlen en Landgraaf. In 1994 zijn 934 vrouwen telefonisch geïnterviewd waarvan er in 1996 743 opnieuw bevraagd. De medewerking was erg groot met een respons van 75-80%.

Met betrekking tot de eerste onderzoeksvraag, de omvang van het fenomeen van de sandwichgeneratie, viel op dat het regelmatig voorkwam dat vrouwen de hulp aan ouders of schoonouders combineerden met een eigen gezin of een baan. Circa 30% van de vrouwen zat in die situatie. Echter, de combinatie van intensieve zorg voor ouders (minimaal 3-4 dagdelen per week) met een eigen gezin en/of een fulltime baan was heel uitzonderlijk (minder dan 1%). Bovendien vonden de meeste dochters die hulp gaven het niet belastend en juist wel prettig om te doen. Het leek er op dat rollen van hulpgever aan een oudere, moeder en werknemer eerder opeenvolgend worden vervuld en niet zozeer tegelijkertijd. Onze conclusie is daarom dat de term sandwichgeneratie schromelijk overtrokken is, aangezien de meeste vrouwen zich niet klem ('sandwiched') voelen zitten en het zeker niet een hele generatie betreft.

De tweede onderzoeksvraag betrof de invloed van andere taken, zoals de zorg voor het eigen gezin of een baan, op de hulp aan ouders. Deze bleek zeer beperkt te zijn. Vrouwen met een gezin namen even goed de hulp voor de ouder erbij. Geen van de andere taken of combinaties ervan, had invloed op de omvang van de hulp die aan een ouder werd gegeven.

Werk nam wel een bijzondere positie in. Vrouwen met een baan begonnen niet zo snel hulp te geven, met name fulltime werkende vrouwen werden niet zo gauw de centrale verzorger van een ouder. Als ze echter eenmaal hulp gaven, deden ze dit ongeacht het aantal uren dat ze buitenshuis werkten. En hoewel ongeveer éénderde van werkende verzorgsters aangaf dat ze zich regelmatig klem voelde zitten tussen werk en zorg, met name de fulltimers, losten ze dat meestal toch wel op door bijvoorbeeld snipperdagen op te nemen. De hulp aan de ouders had geen negatieve invloed op hun loopbaan gehad of een reden geweest voor bijvoorbeeld ziekteverzuim en het opgeven van hun baan.

Als derde hebben we onderzocht welke factoren bepalen of en hoeveel hulp er werd gegeven. We kwamen tot de conclusie dat het vooral structurele en situationele factoren zijn en niet persoonlijke, meer individueel bepaalde factoren. Afstand tot de ouder, beschikbaarheid van een verzorger (geen werk), het ontbreken van alternatieven (enig kind) en de zorgbehoefte van de oudere bleken significant te zijn. Niet doorslaggevend waren de relatie met de ouder of gevoelens van plichtsbesef. Op basis van onze bevindingen kregen we de indruk dat er in zekere zin een zelfselectieproces plaatsvindt; in eerste instantie zal de dichtst bij wonende dochter met de minste andere verplichtingen hulp gaan geven en de rol van centrale verzorger op zich nemen.

Opvallend was dat de verzorgers zelf zich niet altijd van bewust waren van de mate waarin praktische factoren hun inzet bepaalden. Als redenen om hulp te geven noemden zij, behalve de vanzelfsprekendheid, 'edele motieven' zoals 'uit liefde voor de ouder' en 'iets terug te willen doen' of plichtsbesef. Al eerder hebben we ook aangegeven dat de meeste dochters de hulp aan de ouders of schoonouders in het algemeen als een positieve ervaring beschouwen, of dat zo willen beschouwen. Sommige onderzoekers hebben in dit verband wel beweerd dat de belangrijkste reden om ouders hulp te geven 'gegeneraliseerde wederkerigheid' is. Dit is het plichtsgevoel om iets 'terug te doen' voor de zorg die men zelf als kind heeft ontvangen. Voor zichzelf en naar buiten toe wordt het meestal zo gebracht als zou het (alleen) om liefde en affectie gaan.

Opvallend was wel het contrast met de redenen van degenen die *geen* hulp gaven. Dan werd wel verwezen naar structurele factoren van overmacht, zoals de afstand tot de ouder of een drukke baan. Dit laatste was dus conform de eerder genoemde analyses waaruit bleek dat de praktische situatie vooral bepalend is.

De vierde onderzoeksvraag betrof de distress van vrouwen en de ervaring belasting. In tegenstelling tot onze verwachting, bleek er *geen* systematisch verband te bestaan tussen de hoeveelheid –of diverse combinaties– van andere taken en verplichtingen die hulpgevers van ouderen hadden en de hoeveelheid stress of belasting in de zorg die zij ervoeren. In meer algemene zin bleek zelfs dat vrouwen die meerdere rollen en taken hadden, juist minder distressed waren en dat degenen die het minst omhanden hadden zich het minst gelukkig voelden. Hoewel oorzaak en gevolg niet altijd duidelijk zijn omdat het wellicht juist de 'sterkste' vrouwen zijn die de meeste taken op zich nemen, maken onze onderzoeksbevindingen het aannemelijk dat het leven als meer zinvol wordt ervaren wanneer vrouwen meerdere, en niet minder, rollen en taken hebben.

Soortgelijke conclusies gelden voor de ervaren belasting in de zorg. We vonden geen enkele aanwijzing dat andere taken, naast die van de zorg voor de ouder, de ervaren belasting verhoogde. Er lijkt dus geen sprake te zijn van 'dubbele belasting' als gevolg van de zorg voor het eigen gezin of een baan. Belasting werd bepaald door andere factoren, zoals het aantal uren hulp, de eigen fysieke gezondheid van de verzorgster, de gezondheid van de ouder en de relatie met de ouder. Belangrijk was de mate waarin de zorg doordrong in alle aspecten van haar leven en de privacy aantastte.

Theoretisch gezien en vooral in relatie tot de drie hypothesen uit de roltheorie, vonden we steun voor de rolaccumulatie en rolexpansie hypothese, die stellen dat meerdere rollen en taken het welzijn kunnen bevorderen. De rolconflict leek nauwelijks van toepassing als het gaat om hulp aan ouders door dochters van middelbare leeftijd.

Het overheidsbeleid zou ons inziens faciliterend en aanvullend moeten zijn. Want hoe moeilijk ze het ook af en toe vinden, wij kregen sterk de indruk dat vrouwen graag een aandeel in de zorg voor hun ouders willen blijven houden. Ze moeten echter daartoe wel in staat gesteld worden. Vooral fulltime werkende hulpgevers verdienen extra aandacht. Flexibele werktijden, zorgverlof, professionele hulp voor het opvangen van pieken in de zorg, en het betrekken van de familie en andere potentiële hulpgevers wanneer professionele hulp wordt ingeschakeld, is belangrijk. Een nieuw en relatief onontgonnen gebied is ondersteuning van zorg door moderne communicatietechnologie, wat belangrijk kan zijn vooral wanneer een dochter wat verder weg woont en enig kind is.

Wellicht de meest opvallende waarneming in dit onderzoek was hoe gewoon en vanzelfsprekend het nog steeds wordt gevonden om hulp te geven aan ouders. Wij concludeerden dan ook, conform vele andere studies, dat familiezorg als institutie nog steeds bestaat en stevig verankerd lijkt in de samenleving. De idee dat familiewaarden vervagen en dat ouderen door hun kinderen in de steek worden gelaten berust ons inziens dan ook op een mythe. De hardnekkigheid van deze mythe wordt wel eens vergeleken met het zevenkoppige monster uit de Griekse mythologie: voor elk hoofd dat wordt afgekapt groeit het dubbele aantal er opnieuw aan. Desalniettemin hebben wij met dit onderzoek een hernieuwde poging ondernomen om tegenwicht te bieden aan deze mythe.